

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/83/2017
Identifikačné číslo spisu:	8115215340
Dátum vydania rozhodnutia:	23.08.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:8115215340.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa: A. C., bytom ul. D. XX, M. XX, o zníženie výživného na O. C., nar. XX. augusta XXXX, bytom C. XXX, t. č. bytom T. XX, A. a v právnej veci starostlivosti súdu o mal. I. C., nar. XX. apríla XXXX, bytom u matky, zast. v konaní opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, odbor sociálnych vecí, pochádzajúcu z rodičov A. C., nar. X. septembra XXXX, bytom na ul. D. a O., rod. G., nar. XX. februára XXXX, bytom T., odporca O. a matka maloletej zastúpení JUDr. Martinou Kožárovou Jenčovou, advokátkou so sídlom Slovenská 69, 080 01 Prešov, o zníženie výživného, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 27 P 215/2015, o dovolaní odporcu Marka Halagu a matky maloletej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. januára 2017 sp. zn. 18 CoP 25/2016, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 18. januára 2017 sp. zn. 18 CoP 25/2016 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 24. augusta 2016 č. k. 27 P 215/2014-96 zamietol návrh navrhovateľa - otca na zníženie výživného pre O. zo sumy 120,- € mesačne na sumu 30,- € mesačne a pre maloletú I. zo sumy 120,- € na sumu 30,- € mesačne. Žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že v predmetnom konaní bolo vykonaným dokazovaním preukázané, že od poslednej úpravy výživného uplynula doba 1 roka a 8 mesiacov, kedy bolo zvýšené výživné pre vtedy ešte maloletého O. aj maloletú I. na sumu 120,- Eur mesačne. Voči tomuto rozhodnutiu nebolo podané odvolanie a nadobudlo právoplatnosť 18. októbra 2014. Otec od poslednej úpravy výživného si neplní svoju vyživovaciu povinnosť a dlh na výživnom sa pohybuje v sume okolo 4 000,- €, v dôsledku čoho bola matka nútená požiadať o pomoc štát a v súčasnej dobe poberá náhradné výživné od 1. decembra 2015. Z tohto dôvodu sa voči otcovi vedie exekúcia a trestné konanie. Súd prvej inštancie uviedol, že plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich základná povinnosť a k zmene výšky výživného tak môže dôjsť iba na základe podstatnej zmeny pomerov na strane detí alebo rodičov. Od posledného rozhodnutia došlo k zmene pomerov na strane otca, ktorý v tom čase bol nezamestnaný, jeho celkový príjem sa pohyboval v sume okolo 117,40 Eur mesačne. Za rovnakých skutkových okolností podal otec návrh na zníženie výživného, teda v čase

podaného návrhu jeho príjem bol rovnaký ako pri poslednej úprave výživného, a to v sume 117,40 Eur mesačne, poberal dávku v hmotnej núdzi. V priebehu konania došlo k zhoršeniu jeho zdravotného stavu a v marci 2016 mu bol priznaný invalidný dôchodok v sume 183,30 Eur mesačne a bol uznaný za invalidného z dôvodu, že má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 50 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Zhoršenie zdravotného stavu bolo spôsobené okolnosťami, ktoré si privodil sám a v dôsledku ktorých zúžil svoje možnosti nájsť si adekvátne zamestnanie. Vzhľadom na preukázané zdravotné problémy u otca, ktoré sú spôsobené dlhodobým nadmerným užívaním alkoholu, nebolo podľa súdu prvej inštancie možné považovať jeho zlý zdravotný stav za taký, pre ktorý nemôže objektívne pracovať. Naopak, v prípade, ak by dlhodobo abstinoval, mohol by sa zaradiť do pracovného procesu a prispievať na výživu svojich detí, ako bolo určené rozhodnutím súdu. U maloletej I. a plnoletého O. nedošlo podľa súdu prvej inštancie k podstatnej zmene pomerov, keďže od poslednej úpravy výživného neuplynula dlhšia doba, aj napriek tomu sa ich výdavky čiastočne navýšili. U otca došlo k zmene pomerov v tom, že bol uznaný za čiastočne invalidného dôchodcu, avšak jeho príjem sa oproti predchádzajúcej úprave výživného zvýšil, nakoľko dávka v hmotnej núdzi, ktorú poberal, bola nižšia ako priznaný invalidný dôchodok. Okrem toho bolo posudkovým lekárom určené, že je schopný vykonávať jednoduché práce v poľnohospodárstve, teda v odbore, v ktorom bol vyučený. Je preto možné, aby si svoj príjem (invalidný dôchodok) zvýšil o príjem z pracovnej činnosti, čo bude možné len v prípade, ak sa vzdá nadmerného užívania alkoholických nápojov. Takto môže dôjsť k zlepšeniu jeho zdravotného stavu a zlepši sa aj jeho schopnosť nájsť si primerané zamestnanie. Podľa súdu prvej inštancie je v rozpore s dobrými mravmi, aby O., ktorý študuje, si sám uhrádzal svoje výdavky spojené s mimoškolskými aktivitami z príjmu z brigádnických prác a jeho otec ospravedlňoval svoju neschopnosť pracovať zlým zdravotným stavom, ktorý si privodil sám užívaním alkoholu. Matka zabezpečuje starostlivosť dvom deťom na pokraji svojich finančných možností, keďže jej príjem je nízky. Otec sa o deti nezaujíma, na ich výživu dlhodobo neprispieva a nemá snahu využiť svoje možnosti a schopnosti na to, aby si navýšil svoj príjem.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 18. januára 2017 sp. zn. 18 CoP 25/2016 zmenil v zmysle § 388 CSP odvolaním otca napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že znížil otcovi výživné pre O. zo sumy 120,- € mesačne na sumu 60,- € mesačne a na mal. I. zo sumy 120,- € mesačne na sumu 60,- € mesačne. V odôvodnení uviedol, že konštatovanie súdu prvej inštancie o tom, že si otec svoj zdravotný stav, ktorý ho deklaruje nájsť si prácu a plniť si vyživovaciu povinnosť vo vzťahu k obom deťom, zapríčinil sám, je vecne správne. Na druhej strane je ale podľa neho nesporné, že od poslednej úpravy došlo k zmene pomerov na strane otca. Kým pri poslednej úprave je konštatované, že pobera dávkou v hmotnej núdzi, odmenu za prácu poslanca v obecnom zastupiteľstve a mal príjem z brigádnickej činnosti (vykonával zväčša skúškové, montážne a iné práce), v súčasnosti je osobou so zníženou schopnosťou pracovať na 50 % so zdravotným stavom, ktorý podľa lekárskeho posudku vyžaduje transplantáciu pečene. Nepochybne je zdravotný stav otca v príčinnej súvislosti s nadmerným požívaním alkoholických nápojov. Na druhej strane dáva odvolací súd do pozornosti, že jeho dlh na výživnom narastá (cca 8 000,- €). Preto sa domnieva, že je potrebné prihliadnuť na tento dlhodobý stav a čiastočne vyhovieť návrhu otca na zníženie výživného. Odvolací súd poznamenal, že u staršieho syna je rozhodujúci vek a hlavne štúdium v záverečnom ročníku strednej školy. U mladšej dcéry predovšetkým zdravotný stav.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal odporca O. a matka maloletej I. (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie z dôvodu, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP tým, že odvolací súd napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok súdu prvej inštancie bez toho, aby vo veci nariadil pojednávanie. Ďalej je podľa nich zrejmé, že odvolací súd na základe vykonaných dôkazov dospel k iným skutkovým zisteniam ako súd prvej inštancie. Dospel k opačnému záveru, pričom jeho rozhodnutie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov tohto posúdenia. Kým súd prvej inštancie mal za to, že otec si spôsobil zhoršenie svojho zdravotného stavu sám, nadužívaním alkoholu, a teda nie je možné spravodlivo požadovať od detí, aby si sami uhrádzali svoje výdavky spojené so štúdiom na strednej, resp. základnej škole, rovnako nie je možné spravodlivo od matky požadovať, aby „suplovala“ vyživovaciu povinnosť otca. Odvolací súd mal za to, že došlo k zmene

pomerov na strane otca a aj keď si spôsobil zhoršenie svojho zdravotného stavu, dôvodom zmeny rozhodnutia je fakt, že ide o dlhodobý stav. Dovolatelia namietajú, že k zmene rozhodnutia došlo bez toho, aby odvolací súd dokazovanie zopakoval. Poukazujú na skutočnosť, že odvolací súd nebral do úvahy, že otec sa vzdal svojho dedičského podielu v dedičskom konaní po svojom otcovi, neb. Antonovi Halagovi, ktorý pripadol jeho bratovi, bez povinnosti vyplatenia. Navrhujú rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vrátiť mu na ďalšie konanie.

4. Otec sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Od 1. júla 2016 sa konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku (CMP). Ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie podľa neho sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 2 ods. 1 CMP). To platí i pre konanie o dovolaní.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníci zastúpení v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

8. V danom prípade dovolatelia uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

10. K tvrdeniu dovolateľov, že rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov rozdielného posúdenia veci, treba uviesť, že nie každá procesná nesprávnosť, ku ktorej dôjde v priebehu občianskeho súdneho konania, je relevantná z hľadiska procesnej prípustnosti dovolania. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

11. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska

nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

12. V zmysle čl. 6 CMP súd postupuje v súčinnosti s účastníkmi konania tak, aby zistil skutočný stav veci. Súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí.

13. Podľa § 35 CMP súd je povinný zistiť skutočný stav veci. Súd je povinný vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci (§ 36 CMP).

14. Ustálenie majetkových pomerov otca bolo zásadnou otázkou pre náležité skutkové posúdenie výšky výživného na odporcu a maloletú. Dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd túto otázku náležite nevyriešil, pretože sa nezaoberal podielovým spoluvlastníctvom rodinného domu, v ktorom býva otec s bratom, pričom brat vlastní 3/4 a otec 1/4 rodinného domu. Nie je zrejmé, na základe čoho došlo k takýmto podielom na spoluvlastníctve. Podľa dovolacieho súdu ostáva nezodpovedanou otázka majetkového prospechu otca a skutočnosť, prečo má jeho brat väčší spoluvlastnícky podiel na rodinnom dome. Rovnako sa odvolací súd nezaoberal skutočnosťou, ktorá bola lekárskeho posudkom zistená, že otec je schopný vykonávať prácu v odbore, v ktorom je vyučený. Nie je preukázané, či sa otec pokúšal hľadať prácu, resp. sa akokoľvek zaradiť do pracovného života.

15. Odvolací súd je z hľadiska ustanovenia § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o rodine“) povinný prihliadnuť aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery otca aj vtedy, ak sa otec vzdal bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadnuť aj na neprimerané riziká, ktoré povinný - otec na seba berie.

16. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci.

17. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a arbitrárne, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Dovolateľom bolo znemožnené realizovať ich patriace procesné oprávnenia postupom odvolacieho súdu, na ktorý možno primerane aplikovať závery vyjadrené v Stanovisku publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, v jeho druhej vete.

18. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomocí patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

19. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.